

B E N E D I K T A S X V I

*P*askutiniai
pokalbiai

su

Peteriu
Seewaldu

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

TURINYS

Pratarmė / 7

I DALIS. ROMOS VARPAI

Tykios dienos *Mater Ecclesiae* vienuolyne / 21

Atsistatydinimas / 31

„Aš nesitraukiu nuo kryžiaus“ / 41

II DALIS. TARNO ISTORIJA

Tėvų namai ir vaikystė / 53

Karas / 67

Studentas, kapelionas, docentas / 75

Geltonsnapis ir teologijos žvaigždė / 103

Susirinkimas: svajonė ir trauma / 117

Profesorius ir vyskupas / 139

Prefektas / 163

III DALIS. JĖZAUS POPIEŽIUS

Ir staiga pontifikas / 175

Pontifikato aspektai / 183

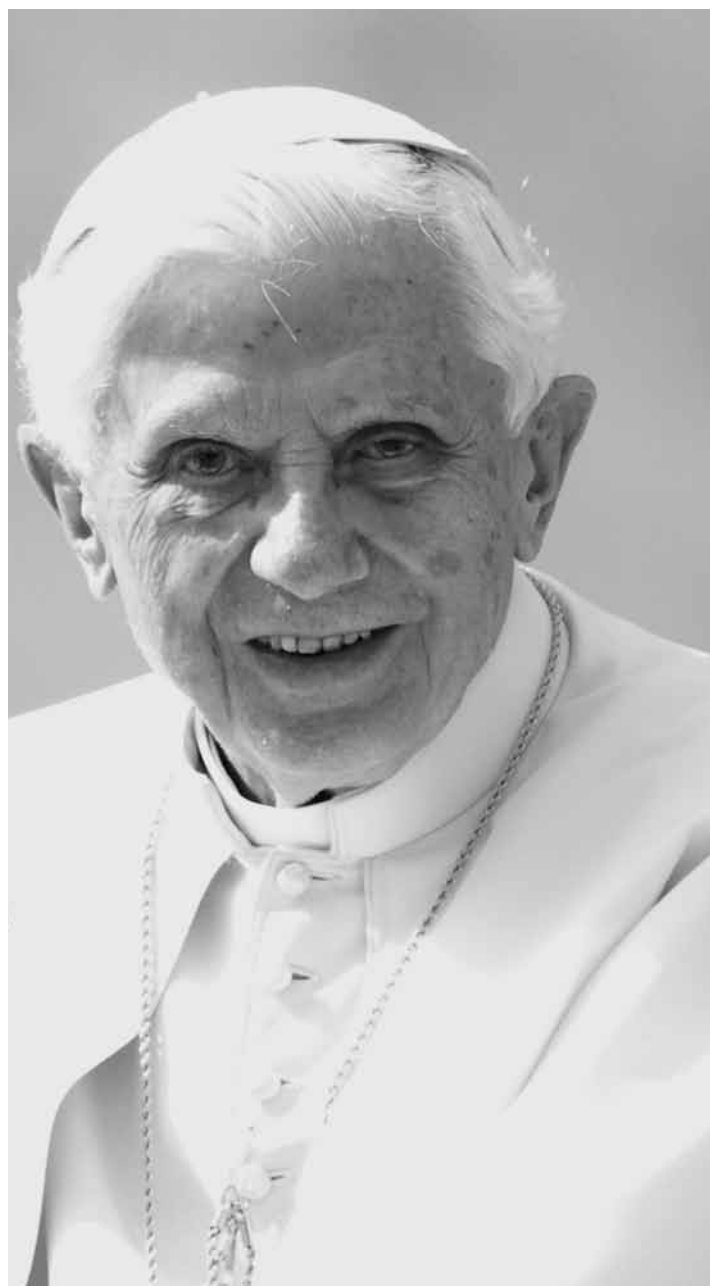
Kelionės ir susitikimai / 199

Trūkumai ir problemos / 209

Santrauka / 217

Pastabos / 231

Biografiniai duomenys / 235

PRATARMĖ

Praėjo vasara, praėjo žiema, ir kai 2016 metų gegužės 23-ąją stačia įkalne vėl važiauvau į *Mater Ecclesiae* vienuolyną Vatikano soduose, ramybės nedavė mintis, kad tai veikiausiai paskutinis ilgas mūsų pokalbis.

Duris atidarė sesuo Kornelija, šįkart be prijuostės, apsitaisiusi elegantišku kostiumėliu. Svetainėje kabėjo šventojo Augustino paveikslas – šis didis dvasinis mokytojas jam buvo ypač svarbus, nes jo asmuo liudija labai dramatišką, labai žmogišką kovą už tikėjimo tiesą.

Šį sykį Benediktas XVI avėjo nebe raudonus įsispiriamus batus, bet, kaip vienuolis, sandalus. Nedaugelis žinojo, kad jis seniai nebemato kaire akimi, o pastaraisiais metais ir klausia suprastėjo. Kūnas dar sulysio, bet visas jis atrodė kaip niekad švelnus. Stebėjaisi matydamas, kad drąsus mąstytojas, Dievo filosofas, pirmasis žmogus, besivadinantis *papa emeritus*, galiausiai atsidūrė ten, kur vien intelekto nebepakanka, – tyloje ir maldoje, pačioje tikėjimo širdyje.

Buvusį prefektą pirmą kartą sutikau 1992-ųjų lapkritį. „Süddeutsche Zeitung“ leidžiamas iliustruotas žurnalas nutarė paskelbti apie jį išsamų straipsnį, ir aš buvau įpareigotas jį parengti. Prašytojų, besivaržančių dėl priėmimo pas garsiausią pasaulyje kardinolą, sąrašė buvo kolegų iš „New York“, „Pravda“ ir „Le Figaro“ pavardės. Tikrai nebuvau uolus katalikas, bet kuo ilgiau tyrinėjau Josephą Ratzingerį, tuo labiau patiko jo suverenumas,

įkarštis, drąsa nesavalaikėmis mintimis glostyti prieš plauką. Keista – jo analizės ne tik kėlė subruzdimą, bet ir, atrodo, buvo teisingos.

Įdėmiai pažvelgus, dažnai įžeidinėjamas „šarvuotas kardinolas“ įkūnijo ne vakarykštę, bet rytdienos istoriją – nauju intelektu pažįstamas ir išsakomas tikėjimo paslaptis. Jis gebėjo meistriškai išnarplioti sudėtingus dalykus, išvelgti, kas slypi po paviršiniaus. Ratzingeris vėl sujungė mokslą ir religiją, fiziką ir metafiziką, mąstymą ir malda, kad iš tikro pasiektų dalyko esmę. Graži kalba dar aukščiau kėlė galias jo mintis. „Teologija, – sakė jis, – tai mąstymas to, ką Dievas pirma mūsų mums pasakė, pamąstė.“ Tačiau, kad galėtume priimti, turime būti girdintys. Kad ne tik darytų žmonėms įspūdį, bet ir vestų juos pas Dievą, žodis turi būti įkvėptas.

Tiek Karolis Wojtyła, tiek Josephas Ratzingeris savo kailiu patyrė ateistinių sistemų padarinius. Vaikystėje, kaip ir daugelis, jis matė, kaip iš mokyklų išgujamas Nukryžiuotasis, septyniolikmetis kareivis – kaip apgaulinga iliuzija – pasaulyje be Dievo sukurti „naują žmogų“ – išvirsta teroru ir apokaliptiniu suniokojimu. Uždavinys ginti krikščionybę nuo vertybių perkainojimo, pasitelkiant taip pat ir argumentus, formavo jo mąstymą, visą jo kūrybą. „Mano tėvų tikėjimas, – sako jis, – man buvo patvirtinimas, kad katalikybė yra tiesos ir teisingumo tvirtovė, sauganti nuo ateizmo ir melo imperijos, kokia buvo nacionalsocializmas.“

Dramatiškas pergalių ir pralaimėjimų kelias atvedė talentingąjį, anksti pajutusį savo pašaukimą, į patį Petro Sostą.

Matome jį, subtilų moksleivį, kuriantį graikiškus hegzametrus ir besižavintį Mozartu. Jaunutį studentą, subombarduoto Miuncheno gatvėse svajojantį apie krikščioniškąjį atgimimą. Smalsų meistriškumo klasės mokinį, besiuogdantį pagal pažangų geriausių savo meto teologų mąstymą, palinkusį ties Augustino, Kierkegaardo, Newmano knygomis. Jaunimą uždegantį origina-

lų kapelioną. Palaužtą habilitantą, kurio trumpai karjerai staiga iškiilo grėsmė, kuris jaučiasi sugniuždytas.

Tačiau likimas lėmė kitaip. Netikėtai bernioką primenantis profesorius iš Bavarijos provincijos kaimelio tampa naująja teologijos padangės žvaigžde.

Šviežias žodis, kūrybiškas požiūris į Evangeliją, autentiškas mokymas, kurį jis įkūnija, verčia suklusti. „Didžio mąstytojo kelyje, – rašė jo mokytojas Gottliebas Söhngenas Miunchene, – teologinio mąstymo turinys ir forma apibrėžia vienas kitą, virsdami gyva vienybe.“ Auditorijos, kuriose skaito Ratzingeris, sausakimšos. Jo paskaitų konspektai persirašomi daugybę kartų ir eina iš rankų į rankas. Jo *Krikščionybės įvadas* sužavi Karolį Wojtyłą Krokuvoje, *Académie des Sciences Morales et Politiques* Paryžiuje, vieną iš *Institut de France* akademijų, kurios nariu vėliau jis tampa.

Ratzingeriui vos trisdešimt penkeri, bet dėl jo paskatų Vatikano II Susirinkimas įgyja tą atvirumą, su kuriuo Bažnyčia įžengia į modernybės laikotarpį. Niekas nesugebėjo taip puikiai išreikšti jo, kaip Susirinkimo iniciatorius, siekių, kaip šis teologijos paauglys, – dėkingai pareiškia Jonas XXIII.

Vadinamieji pažangūs teologai iš esmės derinasi prie miesčioniškų vaizdinių ir dažniausiai tarnauja tik populiariai tendencijai, o Ratzingeris yra nepatogus – kaip profesorius, kaip Miuncheno vyskupas, kaip Tikėjimo mokymo prefektas Romoje, ištisą ketvirtį amžiaus buvęs tvirtas Jono Pauliaus II užnugaris ir atlaikęs besipilančią smūgių krušą. Tikroji mūsų istorinės valandos problema yra ta, „kad žmonės nebemato horizonte Dievo“, – įspėja jis. „Gęstant iš Dievo sklindančiai šviesai“ žmonija praranda gebėjimą orientuotis, dėl to „vis labiau ryškėja pragaištingos tokios padėties pasekmės“.

Nė savo Bažnyčiai jis negaili kritikos. Dar 1958 m. prabyla apie „išpasaulėjimą“, būtiną, kad vėl imtų veikti biologiškai

aktyvios tikėjimo medžiagos. Reikia būti atspariems, neprisitaikiusiems, kad be jokių nereikalingų puošalų vėl parodytume, jog nuo krikščionybės neatsiejama pasaulėžiūra, įskaitant ir amžinojo gyvenimo apreiškimą, gerokai pranokstanti viską, kas susiję su grynai pasaulišku, materialistiniu nusistatymu. Naivu manyti, kad tereikia apsilvilti kitą drabužėlį, imti kalbėti taip, kaip visi, ir viskas pasikeis į gera. Ne, būtina sugrįžti prie autentiško skelbimo ir tokios liturgijos, kuri nušviesdintų šv. Mišių slėpinį.

Neįmanoma užmiršti priekaištingų jo žodžių, pasakytų 2005-ųjų kovą Romoje einant Kryžiaus kelią. „Kiek purvo Bažnyčioje, – sušuko jis, – ir būtent tarp tų, kurie, eidami kunigo tarnystę, turėtų jai visiškai atsiduoti.“

Senasis kardinolas tapo savotišku nebepageidaujamu kertiiniu akmeniu. Ratzingeris ir pats ilgėjosi ramybės. Tačiau praėjos kelios dienos po Didįjį penktadienį nuskambėjusio jo paragavimo atlikti savirefleksiją ir apsisvalymą, ir pro Šv. Petro katedros lodžijos užuolaidą jis išžengė prieš džiūgaujantią minią kaip 265-asis pirmojo iš apaštalų įpėdinis. Jis esąs „mažas popiežius“, paprastas Viešpaties vynuogyno darbininkas, sekantis didžiojo Karolio Wojtyłos pėdomis, – taip prisistatė daugiau kaip milijardui po visą pasaulį pasklidusių katalikų, ir jis žino, ką daryti.

Tikrosios Bažnyčios problemos, paaiškina naujasis pontifikas, tai ne mažėjantis tikinčiųjų skaičius, bet nykstantis tikėjimas. Blėstanti krikščioniškoji sąmonė kelia krizę, drungnina maldą ir Dievo tarnybą, verčia apleisti misiją. Tikroji reforma, jo požiūriu, yra vidinio atgimimo, liepsnojančių širdžių klausimas. Didžiausias prioritetas – skelbti tai, ką žinome ir tikime tvirtame Kristaus pažinime. Svarbiausia „išsaugoti visą Dievo žodžio didybę ir tyrumą, apsaugant jį nuo visokių bandymų pritaikyti ir sulėkštinti“.

Daug metų vokiečio pontifikatas kėlė vien tik džiaugsmingą susižavėjimą. Dar niekada tiek daug žmonių nesilankė popie-

žiaus audiencijose. Benedikto XVI enciklikos *Deus caritas est*, *Spe salvi* ir *Caritas in veritate* leidžiamos astronominiais tiražais. Jo knygos seniai tapo klasika, o dabar pasaulio spauda iš jo kalbų semia antraštes pirmiesiems puslapiams. Jau vien sklandžiai perimtas pontifikatas po ilgo ir jaudinančio Wojtyłos valdymo jam priskiriamas kaip ypatingas nuopelnas.

Tačiau šis septyniasdešimt aštuonerių vyras yra ne tik popiežius, prisidėjęs prie Susirinkimo formavimo, bet ir Susirinkimo išsvajotasis. Blaivumas, dialogas, susitelkimas į esminius dalykus – tai naujojo, Vatikane įsigalinčio stiliaus ypatumai. Kuklesnė tampa liturgija, sutrumpėja, užtat tampa panašūs į kolegišką diskusiją vyskupų Sinodai.

Benediktas XVI dirba tyliai, bet kimba ir į pirmtako neatliktus darbus. Jis atsisako efektingumo, tylomis panaikina rankos pabučiavimą, herbe didžiulę popiežiaus tiarą pakeičia paprasta vyskupo kepure. Tačiau iš pagarbos tradicijai perima ir tokius papročius, kurie jam ne visada mieli. Jis ne viršininkas, ne Bažnyčios kulto objektas, besibraunantis į pirmas eiles. Jis tik pavažiuoja tą kitą, kuri vienintelį reikia mylėti ir tikėti. Jėzų Kristų, žmogumi tapusį Dievo Žodį. <...>

Peter Seewald